

РЕЙ БРЕДЪРИ КАЛЕЙДОСКОП

Превод от английски: Христина Минкова, 1993

chitanka.info

Първият взрив разпра странично ракетата като с гигантска отварачка за консерви. Хората се разпиляха в пространството като ято гърчещи се рибки. Пръснаха се в тъмното море, а корабът, разбит на парчета, продължи пътя си като метеоритен рояк, търсец изгубеното слънце.

— Баркли, Баркли, къде си?

Гласовете им се търсеха като деца, изгубили се в студена нощ.

— Капитане!

— Холис, Холис, тук е Стоун! Тук е...

— Стоун, тук е Холис. Къде си?

— Не зная. Как мога да знам? Къде е горе? Аз падам, Боже господи, падам!

Те падаха. Падаха като камъчета в кладенец. Премятаха се като запратени от огромна прашка камъни. Те вече не бяха хора, само гласове — различни гласове, обезпътени и треперещи, изпълнени с ужас или с примирение.

— Разлетяхме се на всички страни.

Така беше. Холис, премятайки се, разбра, че беше така. Разбра го с някакво тъпо примирение. Разлетяха се всеки в различна посока и вече нищо не можеше да ги събере. Всички бяха в херметичните си скафандри, пребледнелите им лица защитени от стъклени шлемове, но никой не бе успял да включи двигателя си. С негова помощ всеки от тях можеше да се превърне в спасителна лодка — да спаси себе си и другите, да се намерят един друг и да се съберат заедно в едно човешко островче и все нещо можеха да измислят. А така бяха просто безсмислени метеори и всеки се носеше отделно към неотвратима си съдба.

Минаха около десетина минути, докато затихне първоначалния им ужас и го замести вцепенено спокойствие. Пространството започна да преплита радиовълните като на огромен стан, образувайки последните фигури.

— Стоун, тук е Холис. Колко дълго можем да поддържаме връзка?

— Зависи с каква скорост летим — ти в твоята и аз в моята посока.

— Дали още един час?

— Да, може би — безучастно и спокойно отвърна Стоун.

— Какво всъщност стана? — попита след минута Холис.

— Ракетата избухна. Понякога ракетите избухват.

— Накъде летиш?

— Изглежда ще се забия в Луната.

— А аз към Земята. Към майката Земя с десет хиляди мили в час.

Ще се подпаля като кибритена клечка. — Холис си помисли това съвсем равнодушно. Имаше чувството, че е изваден от тялото си и го гледа как пада надолу, надолу в междупланетното пространство, виждаше се тъй реално, както някога много отдавна бе гледал първите зимни снежинки.

Останалите мълчаха и мислеха за сполетялата ги участ, падаха и падаха, без да могат с нищо да променят съдбата си. Дори капитанът се смълча, понеже не знаеше такава команда или план, който би могъл да поправи случилото се.

— О какво безкрайно падане! Какво безкрайно падане надолу, надолу, надолу — обади се нечий глас. — Не искам да умирам, не искам да умирам, о, това безкрайно падане!

— Кой е това?

— Не знам.

— Май е Стимсън. Ти ли си, Стимсън?

— О, това дълго, дълго падане, не мога да го понасям, о, Боже, не мога да го понасям!

— Стимсън, тук и Холис. Чуваш ли ме?

Мълчание, през което падаха отделно един от друг.

— Стимсън?

— Да — отвърна най-после той.

— Стимсън, горе главата. Всички сме в това положение.

— Не искам да съм тук. Искам да се махна другаде някъде.

— Има шанс да ни открият.

— Ще ме открият, ще ме открият! — повтаряше Стимсън. — Не го вярвам, не вярвам във всичко което става.

— Това е един кошмар — обади се някой.

— Млъкни! — викна му Холис.

— Ела да ме накараш, де! — отвърна гласът. Беше Еплгийт. Разсмя се безгрижно, като че ли нищо нямаше. — Ела де!

Холис за пръв път осъзна своето безсилие. Обзе го огромен гняв, защото в момента повече от всичко искаше да направи нещо на Еплгейт. От много години бе искал, а сега вече беше късно. Еплгейт беше само глас в слушалката.

Надолу, надолу, надолу...

После, сякаш едва сега осъзнали ужаса, двама мъже заридяха. Като в кошмар Холис видя единия от тях да прелита съвсем близо, стенещ и стенещ.

— Престани!

Човекът беше само на една ръка от него и крещеше безумно. И нямаше да престане. Викът ще продължава още милион мили, докато се намираше в обсега на радиовълните, ще раздира гласовете им и те няма да могат да си говорят един с друг.

Холис протегна ръка. Така ще е по-добре. Още едно усилие и достигна човека. Сграбчи го в глезена и се придърпа към него, докато достигна главата му. Човекът крещеше и се вкопчваше в него като удавник. Викът изпълни цялата вселена.

Не е ли все едно дали така или по друг начин, помисли си Холис. Дали ще го убие Луната, Земята или някой метеор? Тъй че защо не сега.

С железния си юмрук разби стъкленика му шлем. Викът секна. Холис се отблъсна от тялото и го остави да се премята в собствената му посока.

Холис падаше и падаше в междупланетното пространство, другите също се носеха в дълго, безкрайно падане и премятащо се мълчание.

— Холис, тук ли си още?

Холис не отвърна, но усети че лицето си да пламна.

— Еплгейт е пак.

— Слушам Еплгейт.

— Хайде да поговорим. И без това няма какво друго да правим.

Прекъсна го капитанът:

— Стига толкова приказки! По-добре помислете как да се измъкнем от това положение.

— Защо не си затвориш устата, капитане? — обади се Еплгейт.

— Какво!

— Добре ме чу, Капитане! Няма какво толкова да ми навираш чина си, сега си на хиляда мили мили от мен и нека не се будалкаме повече. Както казва Стимсън, дълго падане ни чака.

— Слушай, Еплгейт!

— Тъй вярно, слушам! Аз лично вдигам бунт. Няма какво да загубя, дявол да го вземе. Твоят кораб беше един загубен кораб и ти не си никакъв капитан. Надявам се да се разбиеш, като се натъкнеш на Луната.

— Заповядвам ти да млъкнеш!

— Тъй, тъй, давай още веднъж! — Еплгейт се разсмя от хиляда мили. Капитанът замълча. Еплгейт продължи: — Докъде бяхме стигнали, Холис? А, да, сетих се. Теб също не мога да те понасям, и това ти е известно. Отдавна го знаеш.

Холис безпомощно сви юмруци.

— Искам нещо да ти кажа — продължи Еплгейт. — Да те направя щастлив. Преди пет години аз бях този, който ти подля вода пред Ракетната компания.

Проблесна метеор. Холис погледна надолу — китката на лявата му ръка я нямаше. Бликна кръв. Въздухът мигновено излетя от скафандъра. Но в дробовете му остана достатъчно кислород, за да успее с дясната ръка да извие ръкава на скафандъра, затегна свивката на лакътя и възтанови херметизма. Всичко стана толкова бързо, че не можа дори да се изненада. Кислородът в скафандъра се нормализира веднага щом предотврати издишането. Той засука още по-стегнато ръкава, за да се получи турникет и кръвта, която буйно изтичаше, спря.

През цялото това време устните му звук не издадоха. А другите през същото време бърбореха. Оня човек, Леспър, неспирно разправяше каква жена имал на Марс, а на Венера друга, пък и на Юпитер си имал жена и пари колкото щеш и как чудесно си бил живял живота — и пиенето, и картите, изобщо нищо не си отказвал. Той дрънкаше и дрънкаше, а в това време всички пропадаха. Леспър си припомняше щастливото минало, докато падаше към смъртта.

Толкова странно беше всичко. Пустота, хиляди мили пустота и в центъра ѝ — тези вибриращи гласове. Не виждаш ни жива душа, само

радиовълните трептят, колебаят се, опитват се да развълнуват и хората.

— Сърдиш ли се, Холис?

— Не.

Той наистина не се сърдеше. Отново го обзе равнодушието, беше безчувствен като камък, обречен вечно да пада в нищото.

— Ти цял живот си се мъчил да се издигнеш, Холис. И не ми е ясно защо, но все не ти вървеше. Да именно аз те бутнах в черния списък, преди да ме изхвърлят и мен самия.

— Все едно ми е.

Наистина му беше все едно. Всичко това е минало. Когато животът свърши, той става като ярък филм, преминаващ светкавично на екрана — всички страсти избухват в миг пред очите ти и докато успееш да извикаш — ето един щастлив ден, а ето друг, нещастен, или — това е мило, а онова омразно, — лентата вече изгаря в пепел и екранът угасва.

Животът отмина и оглеждайки се назад, той съжали само за едно — искаше още да живее. Нима пред смъртта с всички е така умираш и сякаш изобщо не си живял? Нима животът е толкова кратък — не си успял дъх да си поемеш, и вече всичко е свършено? Дали на всички им изглежда тъй немислимо кратък или само на него, тук, в пустотата, когато оставаха броени часове, за да премислиш и осмислиш всичко?

А Леспър не спираше:

— Ами да, чудесно си поживях: на Марс жена, на Венера жена, на Юпитер също. И те всичките бяха богати и всички се грижеха за мен... Само колко съм пил! А веднъж проиграх на карти двадесет хиляди долара!

Но сега ти също си тук, помисли Холис. А аз нищо такова не съм имал. Докато бях жив, аз ти завиждах, Леспър. Докато имах още дни пред себе си, аз ти завиждах за твоите жени, за веселия ти живот. Аз се страхувах от жените и избягах в космоса, но през цялото време съм ги желал и те завиждах, че ги имаш, и пари много имаше, завиждах ти за цялото щастие, което можеше да ти даде този смахнат начин на живот. Но сега всичко е свършено, ние падаме и аз повече не ти завиждам, защото сега и за теб всичко е свършено тъй, сякаш никога не е било.

Холис протегна врат и извика в микрофона:

— Всичко е свършено, Леспър.

— Кой е това? — с разтреперан глас попита Леспър.

— Това съм аз, Холис.

Държеше се подло. Чувстваше, че е подло, но пък и да умираш беше подло, безмислено подло. Еплгейт го засегна, сега той искаше да засегне другото. Еплгейт и пустотата, и двете еднакво го нараниха.

— Сега и ти си тук, Леспър. Всичко е свършено. Сякаш никога не е било!

— Не е вярно.

— Когато всичко свърши, струва ти се че нищо не е било. С какво сега твоя живот сега е по-хубав от моя? Важното е како имаш сега. А сега на теб по-добре ли ти е, а? По-добре ли ти е?

— Да, по-добре ми е. Имам какво да си спомня! — ядосано извика отдалече Леспър и притисна с две ръце спомените към гърдите си.

И беше прав. Сякаш ледена вода заля Холис и той разбра, че Леспър беше прав. Имаше голяма разлика между спомени и мечти. Той имаше само мечтите на нещата, които бе искал да постигне, докато Леспър имаше вече спомени за вече постигнати и извършени неща. Съзнанието за това почна безжалостно да го разкъсва.

— А, сега, сега каква ти е ползата? — извика той на Леспър. — Щом нещо е минало и свършило, каква полза от него? Сега с нищо не си по-добре от мен.

— Аз умирам спокоен — отвърна Леспър. — Взех достатъчно от живота и пред смъртта няма да стана подлец като теб.

— Подлец? — повтори Холис, сякаш да опита думата на вкус.

Доколкото се помнеше, през живота си не бе извършвал подлост. Не смееше. Изглежда подлостта с години се бе насъбирала в него за час като този. „Подлец“ — той изтласка тази дума в най-далечното ъгълче на съзнанието си. От очите му бликнаха сълзи и се затърколиха по бузите. Изглежда някой бе чул хълцането му.

— Горе главата, Холис.

Това е просто смешно, наистина. Само преди няколко минути той даваше съвети на другите, на Стимсън; смяташе се за истински храбрец, а се оказа, че това не е било хладнокръвие, а вцепенението, последвало шока. И как в една минута да побереш всичките потискани вълнения от цял един живот?

— Разбирам какво ти е, Холис — едва чуто долетя гласът на Леспър, сега вече от десет хиляди мили. — И не ти се сърдя наистина.

Нима ние с Леспър не сме равни? — питаше се Холис. — Тук, сега? Щом всичко е свършено веднъж завинаги, каква полза вече от него? Тъй или иначе, ти също ще умреш. Но сам разбираше, че разсъжденията му са безсмислени, все едно да се мъчиш да определиш каква е разликата между жив човек и покойник. В единия има някаква искра, някаква атмосфера, някакъв загадъчен елемент, а в другия няма.

Така беше сега с Леспър и него; Леспър бе живял пълноценен живот и това сега го прави по-друг, а той, Холис, все едно, че от години е мъртъв. Те пристигаха към смъртта по различни пътеки и ако има различни видове смърт, то неговата смърт и смъртта на Леспър ще бъдат различни както денят и нощта. Явно да умреш, както и да живееш, може по хиляди начини и в случая, щом веднъж си умрял, какво по-добро можеш да очакваш от последната си смърт?

След миг нещо преряза дясната му пета. Той едва не се разсмя. Въздухът пак излетя от скафандъра. Холис бързо се наведе. Бликна кръв. Метеорът бе откъснал до глезена крака костюма. Да, забавно нещо е смъртта в междупланетното пространство. Реже те късче по късче като невидим злобен касапин. Холис затегна здраво капачката на коляното, свят му се зави от болка, мъчеше се да не загуби съзнание; най-сетне капачката бе завинтена до край, кръвта спря и кислородът в скафандъра се възстанови. Той се изправи и продължи да пада и да пада, тъй като само това му оставаше да прави.

— Холис?

Холис кимна замаяно, изтощен беше да чака смъртта.

— Аз съм пак — Еплгейт — каза гласът.

— Е?

— Мислех си досега, като те слушах какво говориш. Не е хубаво така. Много низки ставаме. Лошо е така да се умира. Да изливаш цялата си жлъч върху другите. Чуваш ли ме, Холис?

— Да.

— Преди малко те излъгах. Наистина те излъгах. Нищо не съм ти подливал. И аз не зная защо ги надрънках такива. Сигурно, за да те подразня. Нещо у теб вечно ме е предизвиквало да се заяждам. И ние с теб вечно сме се заяждали. Сигурно бързо остарявам, затова и бързам да се покая. Като те слушах как подло говориш на Леспър, засрахих се от самия себе си. Все едно аз, всъщност, искам само да ти кажа, че и аз

съм идиот. Всичко, което наприказвах преди малко, са измишльотини. И върви по дяволите!

Холис отново усети пулса на сърцето си. Имаше чувство, че бе спряло за цели пет минути, а сега крайниците му отново се затоплиха и порозовяха. Първото сътресение бе минало, вече отминаваха и шоковете от гнева, ужаса и самотата. Чувстваше се като човек, излязъл сутрин изпод хладния душ, готов да закуси и да почне новия ден.

— Благодаря, Еплгейт.

— Няма какво да ми благодариш. И не обесвай нос, копеле!

— Хей! — обади се Стоун.

— Ти ли си?! — изкрещя Холис през космоса, защото Стоун единствен от всички му беше истински приятел.

— Попаднах в метеоритен рояк, някакви малки астероиди.

— Кои са тези метеорити?

— Мисля, че това е групата на Мирмидоните; те минават от Марс към Земята веднъж на пет години. Точно в средата им се натресох. Като в огромен калейдоскоп. Късчета метал с най-различни цветове, форми и размери. Боже, каква красота!

Мълчание.

— Летя с тях — обади се пак Стоун. — Отвличат ме със себе си, дявол да ги вземе!

Той се разсмя.

Холис напрегна поглед, но нищо не можа да види. Само огромни диаманти, сапфири, изумрудни мъглявини и мастиленото кадифе на междупланетното пространство, а сред кристалните искри се разнася божият глас. Колко странно, колко поразително е да си представиш Стоун, отлитащ с метеоритният рояк към Марс и на всеки пет години да се връща към земята, прекосява кръгозора на планитата и отново изчезва — и тъй стотици милиони години, безкрайно, во веки веков Стоун и роякът Мирмидони ще летят, прекроявайки се във все нови и нови фигури, както пъстрите стъкълца в калейдоскопа от времето, коато си бил дете и си разтърсвал картонената тръба срещу слънцето.

— Довиждане, Холис — едва чуто достигна гласът на Стоун. — Всичко хубаво.

— На sluка! — извика от тридесет хиляди мили Холис.

— Недей да остроумничиш! — каза Стоун и изчезна.

Звездите наоколо се сгъстиха.

Вече замряха всички гласове, всеки по своята траектория — един към Марс, други извън пределите на Слънчевата система. А самият Холис... Погледна надолу. От всички той единствен се връщаше към Земята.

— Довиждане!

— Не падай духом!

— Довиждане, Холис — беше гласът на Еплгейт.

Всичките довиждания. Тези кратки сбогувания. И сега огромният мозък, освободен от стените на черепа, се разпадна на части. Всички тези части, които работеха така блестящо и съгласувано, докато ги обединяваше черепната кутия на ракетата, пронизваща пространството, сега умираха една по една; разпадна се смисълът на тяхното общо битие. И както всеки жив организъм загива, щом мозъкът излезе от строя, така сега умираше и духът на кораба, и дългият им живот заедно, и всичко, което значеха хората един за друг. Еплгейт сета е като пръст, откъснат от тялото-баща, вече не можеш нито да го мразиш, нито да се заяждаш с него. Мозъкът се бе взривил и безмислените му, безполезни останки се разлетяха на всичк страни. Гласовете замряха и сега целият космос онемя. Холис бее сам, падаше.

Всеки бе останал сам. Гласовете им изчезнаха, сякаш бог бе отронил няколко думи, трептенето на ехото прекоси звезднаа бездна и се загуби. Капитанът се носеше към Луната; Стоун сред рояка метеорити; някъде нататък е Стимсън, а Еплгейт се носи към Плутон; Смит, Търнър, Ъндървуд и всички останали стъкълца от калейдоскопа, който толкова време бяха образували най-различни мислосъчетания, сега се разпиляха на всички страни.

— А аз? — помисли си Холис. — Какво мога да сторя? Как, с какво мога сега да изкупя този ужасно празен живот? Ако можех да направя поне едно добро, за да изкупя подлостта, която от толкова години съм насъбирал в себе си, без дори да съм я подозирал! Но тук вече няма никого, освен мен, а какво добро можеш да сториш, когато си съвсем сам? Никакво. А утре вечер ще се врежа в земната атмосфера.

Ще изгоря, помисли той, пепелта ми ще се разнесе по всички континенти. Това ще е ползата от мен. Съвсем малка наистина, но все пак пепелта е пепел и тя ще се съедини със Земята.

Той падаше стремително като куршум, като камъче, като гира, напълно спокоен, без да изпитва нито мъка, нито радост — нищо, само му се искаше да може да стори нещо хубаво, мащар и той единствен да знае за него...

Когато се врежа във въздуха, ще пламна като метеор.

— Чудно ми е — проинесе той на глас, — дали някой ще ме види?

Малкото момче на междуселския път вдигна глава и извика:

— Мама, гледай, гледай! Падаща звезда!

Ослепително бяла звезда прекоси сумрачното небе над Илинойс.

— Пожелай си нещо — каза майка му. — Бързо си измисли някакво желание.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.